DISSERTATIO INAVGVRALIS CHEMICO-MEDICA

DE

TAXO BACCATA LINN.

QVAM

RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO

CAROLO AVGVSTO

DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM ANGARIAE ET GVESTPHALIAE LANDGRAVIO THVRINGIAE REL.

CONSENTIENTE GRATIOSO MEDICORVM ORDINE

PRAESIDE

IVSTO CHRISTIANO LODER

MED. D. ET P. P. O.

PRO GRADV DOCTORIS

MEDICINAE ET CHIRVRGIAE

A. D. VIII. MARTII CIↃIↃCCXCIV.

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR

IOHANNES CHRISTIANVS LVDOVICVS REDDELIEN

ROSTOCHIO-MEGAPOLITANVS.

IENAE

TYPIS STRANCKMANNIANIS.

31

VIRO

ILLVSTRI EXCELLENTISSIMO
EXPERIENTISSIMO

CHRISTOPH. GVILIELMO HVFELAND

MEDICINAE DOCTORI ET PROFESSORI ORDINARIO SVPERNVMERARIO SERENISSIMI DVCIS SAXO-VINARIENSIS ET ISENACENSIS CONSILIARIO ET MEDICO AVLICO ACADEMIAE CAESAREAE NATVRAE CVRIOSORVM COLLEGAE ACADEMIAE ELECTORALIS MOGVNTINAE SCIENTIARVM VTILIVM ET SOCIETATIS HELVETIAE MEDICO-CHIRVRGICAE SOCIO

PATRONO FAVTORI ET PRAECEPTORI

SVMME COLENDO

NEC NON

PATRVO OPTIMO

IOHANNI CASPARO REDDELIEN

MERCATORI ROSTOCHIENSI

HOC

SPECIMEN ACADEMICVM

TAMQVAM

PIETATIS ET GRATI ANIMI DOCVMENTVM

D. D. D.

AVCTOR

IOHANNES CHRISTIANVS LVDOVICVS REDDELIEN.

PROOEMIVM

Quo maiores sunt laudes, quibus Taxi vires medicae nostris temporibus extolluntur, eo magis opus esse videtur, vt hocce remedium justo examini subiiciatur. Hoc animo thema, quod tractandum mihi sumsi, adgressus sum, ita tamen, vt symbolam aliquam huic rei adferrem, non, vt omnia absoluerem, id quod a tyrone vix exspectari potest. Ab Ill. Hufelandio, Praeceptore summe colendo, nec non ab Ill. Bucholzio acceperam noua quaedam obseruata circa Taxi virtutes medicas: his ea, quae ab aliis scriptoribus exposita sunt, subiungere studui. Sed, cum analysis chemica, quae partes constitutiuas sistit, in explicandis effectibus insignis sit mo-

menti; etiam isti operam dedi, eamque ea, qua potui, diligentia et sollertia institui. Baccarum explorationem anni tempus non concessit: alia circa folia et ramos instituenda experimenta, quo minus aut susciperem aut ad finem perducerem, aliae rationes impediuerunt. Historiam botanicam plane silentio praeterii, quippe quam Cl. Meyer *) omnibus numeris absolutam tradidit.

*) Meyer *Medic. Verſuche*, 1r *Abſchnitt. Ueber den gemeinen europaeiſchen Taxusbaum.*

SECTIO

SECTIO I.

SISTENS

EXPERIMENTA CHEMICA

§. I.

DESTILLATIO

Foliorum Taxi vna cum ramis minoribus contusorum vncias duodecim cum aquae destillatae libris quatuor ponderis medicinalis in retorta vitrea infudi. Retorta in B. A. posita, excipulo adiecto commissuraque bene clausa, digestionem per tres dies continuaui, qua finita libras duas leni calore destillando eduxi. Aqua destillatione educta odorem foliis Taxi analogum, saporem vero nullum habuit. Olei aetherei ne gutta quidem adparuit.

§. II.

EXTRACTIO AQVOSA.

Residuo ex retorta effuso et cum expressione colato, folia cum ramis in colatorio remanentia iteratis

vicibus cum aqua destillata decoxi, donec aqua adhibita neque sapore neque colore exinde mutaretur. Singula dein decocta, post decantationem a partibus tenuioribus, quae per colatorium transierant, commixta, vase vitreo in B. A. leni calore euaporaui. Quo facto obtinui vncias duas, drachmas sex et grana viginti extracti coloris fusci pellucidi, saporis ex amaro salsi et eiusmodi consistentiae, vt facile in formam pilularum redigi posset.

§. III.

RESINAE AB EXTRACTO AQVOSO SEPARATIO.

a) Ut vero resina ab extracto aquoso secerneretur, vnciam vnam eius cum vnciis sex spiritus vini in alembico infudi, et ostiolo vesica vitulina clauso, digestioni leni calori per XXIV horas exposui. Finita digestione spiritus vini colorem ex fusco in rubrum vergentem induxerat, eoque demto extractum in alembico adhuc residuum, spiritu vini iteratis vicibus affuso, eodem modo tractaui, donec ille haud amplius tingeretur.

b) Tincturas, quae obtentae fuerant, adiecto pauxillo aquae in retortam infudi et spiritum vini leni calore destillatione detraxi. Cum vero residuum ex retorta in patinam porcellanam effunderem et euaporare studerem, mox aliqua pars resinae lateribus vasis adhaesit, quae separata, aqua abluta et exsiccata, grana XXIV pondere aequabat. Quod adhuc restabat ad extracti consitentiam euaporaui, ex quo, aqua abluendo grana VIII adhuc resinae accepi. Vncia vna itaque extracti aquosi grana XXXII resinae continebat, quae sapore ama-

amaro gaudebat, ductilis erat, in spiritu vini vero soluta, tincturam viridem exhibebat.

§. IV.

CINERVM EXPLORATIO.

a) Folia cum ramis, quae ab extractione aquosa (§. II.) remanserant, exsiccata uncias duas et drachmas tres ponderarunt. In vase porcellano combusta, cineris colore gryseo praediti drachmam vnam et grana XXVI exhibuerunt. Cinerem hunc per quadraginta octo horas aëri expositum, vt acidum aëreum, quod forte inter combustisonem amiserat, recuperaret, vnciis III. aquae destillatae in vase vitreo infudi, digestioni per viginti quatuor horas exposui, et per horam, sensim sensimque pauxillum aquae addendo, leni igne coxi, donec vncia una cum dimidia liquoris remaneret, qui filtro percolatus, colorem album et saporem aquae analogum ostendit, neque ullo reagente commixtus salis alcalini indicia praebuit. Non est, cur partes salinas nimis diu protracta calcinatione destructas esse timeamus, cum, simulac carbones igne combusti essent, vasculum in quo combustio instituta erat, statim ab igne remoueretur. Idem etiam sequitur ex verbis cl. HAGEN *) quae ita sese habent: „*Die Asche besteht theils aus im Wasser auflöslichen, theils unauflöslichen Theilen; erstere sind Salze, die aber dann nicht statt finden, wann die Pflanze vor dem Verkohlen mit Wasser oder Weingeist lange genug ausgekocht ist.*"

b) Cinerem (lit. a.) in filtro relictum exsiccaui; pondere haud mutatum, in vase vitreo cum aquae de-

 stil-

*) *Experimental-Chemie* 2te Aufl. p. 37.

stillatae vncia vna infudi, eique acidum nitri purissimum eo vsque sensim instillaui, donec nulla efferuescentia amplius exinde oriretur, quo facto vitrum per noctem digestioni exposui. Postridie fluidum, quod citrinum colorem induxerat, filtro percolaui, terramque in eo relictam aqua destillata edulcoraui. Haec exsiccata grana viginti pondere aequauit, vnde acido nitri drachmam unam et grana sex soluta fuisse apparet.

c) Solutioni huic (v. lit. b.) spiritum salis ammoniaci causticum instillaui, et turbidam redditam fuscoque colore imbutam, cum nihil amplius exinde praecipitaretur, filtro ponderato percolaui. Residuum in filtro, cum aqua destillata edulcoratum et exsiccatum esset, grana duo cum dimidio pondere aequauit, colorem fuscum praebuit, et, cum calcinationi subiiceretur, granum et dimidium calcis ferri exhibuit.

d) Liquori (lit. c.) percolato acidum vitrioli dilutum instillaui, quo facto statim liquor albus et turbidus enatus est. Cum praecipitatum mox fundum peteret, iterum acidum vitrioli adeici, donec nil amplius praecipitari animaduerterem. Praecipitatum, liquore decantato, iteratis vicibus aqua destillata edulcoratum et exsiccatum drachmam vnam et grana sedecim pondere aequabat et selenites erat. Terra igitur (vid. lit. b.) acido nitri soluta, calcaria erat.

e) Cum residuum a solutione cineris in acido nitri (vid. lit. b.) relictum et siccatum cum salis alcalini vegetabilis puri drachma vna et granis viginti commixtum, in tigillo prunis candentibus imponerem, massa in grumos abiit, nec ad fluxum perduci potuit. Hanc massam salinam in aqua solui, et solutionem filtro per-

co-

colaui. Ex liquore percolato, adiecto acido salis, nihil praecipitabatur. Id, quod in filtro remansit, aqua destillata edulcoratum et exsiccatum grana sedecim pondere aequabat, et nunc acido nitri soluebatur.

Haecce cineris portio igitur continuit
Terrae calcariae drachmam unam grana sex,
Gypsi grana viginti
Calcis ferri granum vnum et dimidium.

f) Cum cineres (vid. lit. a) nihil salis alcalini exhiberent, vncias sex foliorum Taxi cum ramis minoribus combussi. Cineres ponderabant drachmam vnam et grana quinque, ex quibus, cum eos eodem modo, vti antea (vid. lit. a) dictum fuit, tractarem, grana septem et dimidium salis alcalini fixi obtinui.

§. V.

EXTRACTIO SPIRITVOSA.

Iam quidem (§. III.) inueneram, quanta copia resinae in vncia vna extracti aquosi contenta esset, sed cum adhuc scire vellem, quantam eius copiam certa foliorum cum ramulis portio contineret; vncias sex eorum leni calore exsiccaui, concisa spiritus vini rectificati vnciis octodecim in alembico infudi et digestioni per tres dies leni calore exposui. Tinctura hinc obtinebatur colore fusco, qua per colaturam cum expressione separata, residuum iterum vnciis nouem spiritus vini eodem consilio infudi. Tincturis his commixtis et in retortam infusis, spiritus vini odore haud mutati vncias octodecim destillatione eduxi. Ex residuo ex retorta effuso et in vase porcellano euaporato, mox resina secernebatur, quae

quae abluta et exsiccata grana quadraginta duo pondere aequabat. Quod adhuc restabat ad extracti antea memorati consistentiam euaporaui, ponderis drachmarum septem et granorum trium, ex quo cum aqua ablueretur grana decem adhuc resinae accepi, iisdem qualitatibus praeditae, quales §. III. exposui. Vnciae sex foliorum cum ramulis continuerunt igitur resinae grana quinquaginta duo.

b) Residuum ab extractione spirituosa iteratis vicibus cum aqua decoctum, exhibuit extracti aquosi drachmas tres.

§. VI.

PRINCIPII ADSTRINGENTIS DISQVISITIO.

Cum folia Taxi masticata saporem praebeant amarum subadstringentem; huius principii adstringentis vt certior fierem, drachmam vnam eorum aqua coxi. Eadem ratione ex herba Theae boheae et herba Agrimoniae decocta paraui, et singulis solutionem vitrioli martis instillaui. Decoctum Theae mox colorem nigrum induxit et post aliquot dies praecipitatum copiosum nigrum demisit. Decoctum Agrimoniae colorem nactum est ex nigro viridem, et praecipitatum exhibuit minus nigrum et minus copiosum. Decocti denique foliorum Taxi color, ex fusco in viridem vergere visus est, et praecipitatum dedit, quod post quatuor dies fundum petiit, multo minori copia, et colore ex viride nigro praeditum.

Ex his sequitur, foliis Taxi inesse quidem principium adstringens, sed copia perquam exigua.

§. VII.

§. VII.

PRINCIPII ANTISEPTICI INVESTIGATIO.

Vt vim antisepticam experirer, carnis vitulinae recentis frustula aequalia decoctis eadem ratione ex cortice peruuiano, Salicis, Ulmi, rad. Calami, herba Sabinae, foliis Taxi paratis, aqua fontana superfudi et in loco frigidiusculo posui. Die quarto praeterlapso caro, cui aqua fontana infusa erat, odorem putridum exhalauit, qui sequente die magis magisque increuit. Die sexto in carne, decocto Ulmi et Calami immersa, prima putredinis signa sese manifestarunt. In ea vero, quam decocto corticis Salicis infudi, odor acidiusculus adparuit. Septimo die caro in decocto Sabinae et Taxi odorem putridum sparsit, et fluidi superficies membranula adiposa obducta est. Die nono caro, quae adhuc in quatuor his decoctis solida manserat, putredine soluta est. Odor vero carnis, decocto Salicis immersae, acidiusculus, die decimo tertio in putridum mutatus est. Caro denique decocto corticis peruuiani superfusa, quae adhuc solida et sine vllo putredinis signo fuit, decimo sexto die odorem putridum nacta est. Quae cum ita sint, folia Taxi corticem Ulmi et radicem Calami vi antiseptica superare, herbae Sabinae aequalia esse, a cortice vero Salicis et Chinae superari videntur.

Cum carnem, quae aqua fontana superfusa, tertio die in putredinem jam abierat, aqua pura ablutam denuo decocto foliorum Taxi infunderem, primo quidem die odor putridus corrigi visus est, sed penitus removeri non potuit, et sequente die putredinis incrementum sese manifestauit.

SECTIO II.

SISTENS

VSVM MEDICVM.

§. VIII.

EFFECTVS GENERALES.

Antequam de vſu ſpeciali noſtri medicaminis loquar, quaedam de eius effectibus generalioribus in corpus humanum praemonere liceat. — Hi vero ſecundum obſeruationes cl. Harmand *) ſequentes ſunt:

1) minori doſi ſi propinatur, effectus, quos exſerit, parum conſpicui ſunt.

2) maiori vero doſi adhibitum hoc remedium procreat

a) Vertiginem tranſitoriam et ſomnolentiam, aliquot horas perdurantem. Idem quoque conſtat ex obſeruationibus iteratis Ill. Hvfelandii et Bvcholzii.

b) Stuporem cum immobilitate extremitatum corporis, praecipue poſt ſudores copioſos.

c) Subinde dolores vagos, vehementes, ſed tranſitorios.

d) Nau-

*) *Iournal de Médecine* 1790. Mai. Hvfeland *Annalen der franz. Arzneyk.* Vol. I. pag. 153.

d) Nauseam, quam nonnunquam vomitus pituitosi, raro biliosi sequuntur.

e) Diarrhoeam, haud conspicuam quidem, saepe vero cum tenesmo coniunctam, quem effectum Ill. HVFELAND interdum quoque obseruauit.

f) Difficultatem mingendi, cum excretione vrinae aquosae alternantem; cl. FISCHER *) vero lotium rubrum, et mictum quasi cruentum, post stranguriam leuiorem obseruauit.

g) Saliuam tenacem, salsam, nonnunquam adeo acrem, vt sensus ardoris in ore inde oriretur.

h) Sudores viscidos, foetidos cum cutis pruritu insigni et rubore in iis praesertim locis, vbi glandulae lymphaticae subiacent.

§. IX.

VIRES MEDICAE.

Ex his modo allatis variae vires nostro medicamini inesse videntur. Harum praecipuam esse vim narcoticam, testantur symptomata, quae tam in brutis, quam in hominibus, pastu foliorum taxi necatis, obseruata sunt, quaeque iis, quae ab opio proueniunt, simillima fuerunt. Vertigo enim, somnolentia, ventriculi intestinorumque inflammatio, sanguinis profluuia, vibices aut petechiae in omnibus fere adparuerunt **).

 Nec

*) Vid. EI. *Dissert. de menstruis suppressis.* Götting. 1793. pag. 72.

**) Vid. MEYER *medic. Versuche* 1 Abschnitt *über den gemeinen europ. Taxusbaum*, qui colluuiei potissimum gastricae et humorum abundantiae, cui vsus plantae accessit, effectus venenatos tribuendos esse putat: sed, si casum, quem PERCIVAL (*Samml. auserl. Abhandl. f. pract. Aerzte*, Vol. III. p. 711.) allegat, respi-

Nec silentio hic praetereundum esse videtur, illud, quod nuperrime in Ill. BVCHOLZ pharmacopolio accidit, vbi, cum extractum Taxi pararetur, discipulus, qui huic labori praeerat, granis circiter decem deglutitis, statim vertigine et dolore oculorum pressorio correptus est, et mox in somnum incidit, ex quo tamen insequenti die et quidem matutino tempore prosper et incolumis euasit. Adparet porro vis haec narcotica ex salutaribus in morbis spasticis effectibus. Praeterea vero vis stimulans ex symptomatibus generalioribus supra §. 1. (lit. c ad h) allatis satis conspicua est. Vim antisepticam quoque foliis Taxi non deesse, testantur experimenta tam a cl. GATERAV *), quam a me **) instituta. Vis porro adstringens foliis Taxi inesse videtur ***), sed vix memoratu digna est.

Cum vero tam efficax sit nostrum remedium, omnino caute in vsu eius procedendum est, praecipue in plethoricis, iisque, quibus magna neruorum sensibilitas inest.

§. X.

DOSIS ET FORMA.

Quod vero ad formam et dosin, qua Taxus adhiberi debet, attinet, Medici Franco-galli ex foliis vna cum ramis minoribus extractum aquosum aut vinosum parari iubent. Vtriusque extracti cl. HARMAND ****) initio grana

spicimus, in lacte ebutyrato acido, quo infantes prima vice post folia adhibita vtebantur, antidoton potius quaerendum esse censemus.

*) HVFELAND l. c. p. 140.

**) Vid. sect. Chem. §. VII.

***) Vid. ibid. §. VI.

****) HVFELAND l. c. p. 153.

na duo vel tria, forma pilularum dedit, ſenſim ſenſimque vero doſin ad grana duodecim vsque de die augendo adſcendit, donec effectus ſupra recenſiti ſeſe manifeſtarent, quo facto ad primam doſin iterum deſcendit. Hanc methodum Ill. Viri Bvcholz et Hvfeland etiam obſeruarunt, ita tamen, vt ſecundum aetatem et corporis conſtitutionem eam vel minuerent vel augerent. Optimo quoque cum ſucceſſu Ill. Hvfeland hocce remedium vna cum aliis quibusdam e. gr. cum myrrha vel lacte ſulphuris in catameniorum ſuppreſſione, et propter nauſeam, quam ſaepe excitare ſolet, cum aromate quodam adhibuit.

Pulueris corticis et foliorum Taxi cl. Harmand *), etiam minori doſi incipiens, tandem ad drachmas duas de die, vna vice aut pluribus vicibus dedit: apud nos vero nunquam Taxus hac forma adhibita eſt. — Iam vero ad ſpecialem vſum noſtri medicaminis veniendum eſt.

§. XI.

MORBI SPECIALES.

1. *Febris intermittens.*

Contra hunc morbum in nonnullis caſibus vim ſuam exſeruit: cl. Harmand **) enim narrat, virum quadragenarium, per decem et ſex menſes febre quartana iam adfectum, infuſo ex vncia vna corticis Taxi et vini albi libra vna, nec non ſalis culinaris aliqua copia parato, quod ante paroxyſmum ſumſit, hoc morbo ſtatim ſanatum eſſe. Poſt vero menſem exanthema pſoricum in toto corpore eius erupit, capilli intra duo nychthe-

*) Hvfeland l. c.

**) Hufeland l. c. pag 146.

themera exciderunt, et per duos integros menses vires aegroti mirum in modum prostratae sunt, donec exanthema tandem exsiccaretur: bis postea ictero nigro admodum pertinaci afflictus est. Quinque porro aegrotantium, qui eodem morbo adfecti erant, quibusque cl. HARMAND *) ante paroxysmum bolum ponderis drachmae vnius, ex puluere Taxi cum extracto eiusmodi paratum exhibuit, duo post tertiam dosin absque vllo insequente malo sanati sunt: tertius vero post quintam, subsequente haemorrhagia conualuit: quartus sexta dosi assumta intumuit, febris intermittens in continuam transiit, et denique aeger hydrope periit: quintus tandem septem iam dosibus captis, haud vllum morbi leuamen sensit, denique vero corticis peruuiani ope ad sanitatem restitutus est.

Ex iis, quae retuli, sequi videtur, nostrum remedium haud sine cautione ad curandas febres intermittentes adhibendum esse. Quantum enim ex generalioribus eius effectibus colligere licet, sola vi narcotica nervorum sensibilitatem ita opprimit, vt, quamquam adhuc quoddam irritamentum febrile materiale in corpore retentum sit, hoc tamen paroxysmos efficere nequeat. In primo enim casu, symptomata quae insecuta sunt, magis effectui materiei febrilis, quam medicamenti adhibiti adscribenda esse puto, cum ea tantummodo post duos menses adparuerunt. Idem de eo casu suspicor, vbi hydrops febrem sequebatur. Abstineamus igitur ab vsu Taxi, vbi quaedam adhuc materialis caussa paroxysmos febriles producens adest, et potius ad medicamenta resoluentia et euacuantia confugiamus. Cum vero

ro

*) HVFELAND l. c. pag. 151.

ro ex generalioribus effectibus (§. I. lit. h. huius sectionis) pateat, Taxum vi magna diaphoretica gaudere; sperare aliquid possumus in iis febribus intermittentibus, quae a refrigerio, aut a retropulsis exanthematibus v. gr. scabie, herpete ortum traxerunt: id quod tamen peritiorum Medicorum iudicio remitto.

2. *Rheumatismus.*

In hoc quoque morbo Taxus laudata est. Viro quadragenario, ischiade ex caussa venerea laboranti, cum jam varia remedia, praecipue mercurialia, frustra adhibita fuissent, cl. Gateravv *) quotidie aliquoties pilulam ex granis tribus ad quatuor extracti Taxi paratam dedit: quo facto post quatuordecim dies dolores quidem remiserunt, ex toto tamen haud cessarunt. Idem vero alium virum quadraginta sex annos natum, qui jam per duos annos dolore rheumatico circa axillas adfectus fuerat et per sex menses lectum non deseruerat, intra quadraginta dies huius remedii ope ad perfectam sanitatem restituit. Hanc virtutem antirheumaticam Taxi Ill. Bvcholz sequenti obseruatione praeclare confirmatam vidit. Rustica viginti quinque annorum, medio Ianuarii huius anni dolore vehementi rheumatico, dextrum faciei latus occupante, affligebatur. In auxilium vocatus Vir Ill. regimen diaphoreticum ordinauit, vesicatoria pone aures et ad ceruicem ponenda curauit, et spiritum Mindereri cum infuso sambuci large superbibendo dedit. Horis quadraginta octo praeterlapsis, sinapismos circa axillam brachiumque ponere, et quouis bihorio viginti quinque guttas medicamenti ex Mixtura simplici et Tinctura thebaica compositi sumere iussit. Etsi vero haec reme-

dia

*) Hvfeland l. c. pag. 142.

dia adhibita fuerint, dolor tamen noctem versus tam vehemens factus est, vt in conuulsiones transire minaretur: tunc vero Ill. Bvcholz solutionis ex extracti Taxi drachma vna, cum vini antimonialis Hvxhami vncia vna paratae, omni bihorio guttas quadraginta aegrotae dedit. Adhibitis tribus huius remedii dosibus dolores leniebantur, et per quinque dies continuata hac solutione, penitus euanescebant.

Quamquam ex his duobus casibus, in quibus praeclaro successu Taxus adhibita est, nondum satis certe virtutem eius antirheumaticam colligere possumus; tamen a vi eius diaphoretica (cf. §. 1. huius sectionis lit. h.) multa sperare possumus, praecipue cum alia remedia, quibus transpiratio augetur, v. gr. antimonialia, guaiacum, dulcamara, aconitum, optimum effectum in hoc morbo producant.

3. *Epilepſia.*

Contra hoc malum, quod saepe omnem artem medicam eludit, Taxus quoque adhibita est. Cl. Harmand *) puellae tredecim annos natae, per tres iam annos epilepsia ex terrore orta vexatae, variis iam frustra adhibitis medicamentis, intra quinque menses cum dimidio extracti Taxi grana DCCXLIV dedit. Primo iam mense paroxysmi manifeste remiserunt, sub finem vero quarti, simul erumpentibus menstruis, penitus cessarunt. Minori vero cum successu viro quadraginta quinque annorum, ab vndecimo iam aetatis anno eodem morbo laboranti, intra sex menses huius remedii grana DCCCC dedit: quo facto quidem paroxysmi mitiores et bre-

*) Hvfeland l. c. pag. 148.

breuiores facti sunt, postea vero sueto modo redierunt. In alio casu foeminam triginta sex annos natam, post infelix puerperium quinque iam annis epilepticam, extracti Taxi granis CCXXX ita liberauit, vt iste morbus in hydropem, post duos menses diureticis sanatum, abiret. In viro porro cachectico, quinquaginta circiter annos nato, quem iam per septem annos morbus comitialis, ab exhalationibus carbonum ortus, adfecerat, adhibitis CXIX granis extracti Taxi, paroxysmi rarius redierunt: aegrotus autem sphacelo ex crure diffracto adfectus, post nouem dies periit. Hoc in casu nec sphacelum nec mortem Taxo tribuas, cum fractura cruris complicata vna cum aliis caussis accedentibus mortem inferre potuerit.

Accedunt his obseruationibus experimenta Ill. Bvcholz *), qui puerum sedecim annos natum, quauis hebdomade paroxysmo epileptico adfectum, multis iam frustra adhibitis remediis, praecipue anthelminthicis, extracti Taxi ope intra mensem ad perfectam sanitatem restituit. Idem puellam quindecim annorum, quae catameniorum fluxu carebat, et quam insultus epileptici quotidie vehementissime excruciabant, eodem remedio intra octiduum restituit, ita, vt non nisi noctu leuioribus paroxysmis adficeretur: protracto vero vsu huius medicamenti, breui temporis spatio praeterlapso, puella ad perfectam sanitatem perducta est.

Praeterea Ill. Hvfeland virtutem huius remedii in hoc morbo expertus est, id quod obseruatio sequens, quam beneuole mecum communicauit, testatur.

Puella

*) ex literis eivs ad Ill. Hvfeland scriptis.

Puella sedecim annorum, cuius pater scrophulosus fuerat, a prima iuuentute variis symptomatibus scrophulosis adfecta, nimia neruorum sensibilitate laborauit, eam in primis ob caussam, quia natiuae debilitati plurima accesserant irritamenta externa. Fluxus menstruus nondum in illa adparuit, nec incommodi quid, nisi interdum pectoris oppressionem, inde experta est puella. Accidit vero aliquando, vt ira excandesceret: quo facto subito adflicta est insultu vehementi epileptico, qui quidem post aliquot horas cessauit, ab hoc tempore vero quotidie ter aut quater rediit. Inter insultus epilepticos aegrota mente priuata fuit et eiulauit: oculis distortis oreque spumante membra mirifice conuellebantur: paroxysmo autem finito omnia, quae ipsi acciderant, puella ignorauit. — Diebus XIV praeterlapsis et adhibitis variis remediis antispasticis, conuulsiones per aliquot dies diminutae quidem sunt, postea vero maiori cum vehementia redierunt, ita tamen, vt maniaci insultus ab hoc inde tempore cum conuulsionibus alternarent. Saepissime quoque dolores pectoris, ventris et coxarum accesserunt: pulsus semper fere durus, nonnunquam plenus, et lingua sordibus obducta fuit: adpetitus extra paroxysmum nullus fere adfuit, sub paroxysmo vero puella nunquam exsatiari potuit. Adhibita sunt varia medicamenta resoluentia, emetica, laxantia, antiphlogistica, anodyna, narcotica: in vsum vocata sunt pediluuia et semicupia: omnia tamen haec remedia nullum vsum praestiterunt, exceptis hirudinibus, quarum ad pudenda adplicatio dolores imminuit. Denique Ill. Hvfeland, sibi persuadens, catameniorum retentionem diri huius mali caussam praecipuam esse, pilulas sequentes praescripsit:

℞. Extr. Taxi ℥j
Lact. Sulphur. ℥iß
M. fiant Pil. ponder. gr. i.

D. S. Initio bis de die tres pilulae capiantur, et quavis die dosis vna pilula augeatur.

Hisce pilulis solutionem, quam antea iam adhibuerat, ex extracto taraxaci et marrubii et tartaro solubili compositam adiunxit.

Vix puella haecce remedia per biduum ceperat, cum dolores vehementissimi sinistrae coxae et inguinum et conatus frequentes mingendi orirentur, quibus ptyalismus accessit. Deliria furiosa nunc frequentiora et vehementiora reddita sunt, et cum dosis pilularum ad X vsque aucta esset, menstrua breui post insultum epilepticum vehementissimum eruperunt, et per sex dies large fluxerunt. Ab hoc tempore omnia symptomata nervosa diminuta sunt, interdum tantummodo syncope accessit, quae vero breui in vertiginem simplicem mutata est. Nunc vero ciborum adpetitus, somnus et vires redierunt, tumor vero glandulae inguinalis dolorificus, qui octo circiter dies ante eruptionem fluxus menstrui exortus erat, nunc sponte cessauit. Breui tempore post puella ad perfectam sanitatem restituta est, et ab eo inde tempore menstrua suo tempore redierunt, nec vnquam adfectus supra memorati redierunt.

Insignis quidem est adparatus eorum medicamentorum, quae laudem virtutis antepilepticae sibi conciliaverunt, iisque vtimur successu ambiguo. Optima certe methodus ea est, si caussas, ex quibus morbus ortum duxit, remouemus. Quam vero difficilis interdum cognitio earum sit, quotidiana experientia docet: saepe

 quo-

quoque remota caussa, effectus tamen non cessat, et morbus quasi ex consuetudine neruis impressa perdurat. Confugimus tunc in vtroque casu ad classem remediorum antispasticorum. Cum vero virtus Taxi praecipue in eo consistat, vt principio narcotico spasmos auferat, eiusque effectus ex experimentis modo allatis in hoc morbo conspicuus sit; omni iure, vti caetera sic dicta antepileptica, Taxum adhiberi posse puto.

4. *Eclampsia.*

Semel cl. Harmand *) infanti bienni hoc malo correpto, grana duo pulueris (foliorum?) Taxi dedit, quo facto paroxysmus aliquot minuta post quidem cessauit, sequenti die vero maiori cum vehementia rediit. Datis tunc inscio medico granis sex huius pulueris, infans brevi post morti succubuit.

5. *Spasmi cum aliis adfectibus complicati.*

Viri sexaginta annorum, arthritide, spasmis habitualibus post pastum, digestione magnopere laesa, vomiturintionibus biliosis, melancholia et magna corporis debilitate cum hepatis intumescentia adfecti cl. Harmand **) mentionem fecit. Cui cum intra triginta nouem dies grana CXVII extracti Taxi dedisset, symptomata egregie diminuta sunt. Cum vero subito podagra adficeretur, hoc remedium plane recusauit. Tribus postea hebdomadibus praeterlapsis erysipelas phlegmonodes totum corpus occupauit, et febris acuta, vitae discriminis timorem incutiens, secuta est. Podagra tunc cessauit, nec vn-

*) Hufeland l. c. p. 152.

**) Hufeland l. c. p. 150

vnquam rediit, sed aeger in pristinum statum, excepto vomitu et hepatis intumescentia, abiit.

6. *Hydrophobia ex morſu canis rabidi.*

Folia Taxi in Silesia contra hunc morbum prophylactice adhiberi b. Gleditsch *) retulit: idem Ill. Burgsdorf **) de ligno Taxi asseruit.

7. *Catameniorum ſuppreſſio.*

Supra jam monui, Taxum in complicatione huius morbi cum epilepsia magno cum emolumento adhibitam esse: liceat tamen breuibus addere, qualis sit vsus huius remedii in ipsa mensium suppressione. Variae exstant obseruationes, quas hoc loco in medium proferre possem. Huc spectat exemplum cl. Harmand ***), qui virgini nouemdecim annorum, a menstrui fluxus defectu per duos integros annos chloroticae, variis jam frustra datis medicamentis, spatio trium mensium grana CCCCXCIV extracti Taxi exhibuit. Adhibito per sex hebdomades hocce remedio, menstrua eruperunt, et per continuatum eius vsum suo tempore semper redierunt. In Instituto clinico medico-chirurgico sub auspiciis Praesidis et Ill. Hufelandii florente, aliquoties hocce medicamentum suam virtutem exseruit. En duas historias, quas ex ipso huius Instituti diario desumsi.

Femina quadraginta sex annorum, quae ante decem menses abortum perpessa erat, et ex hoc tempo-

*) *Einleitung in die Forſtwiſſenſchaft.* Vol. II. pag. 1051.

**) *Forſthandbuch.* pag. 257.

***) Hufeland l. c. p. 152.

pore mensibus suppressis laborabat, capitis et lumborum doloribus valde infestabatur: sordes quoque aderant primarum viarum et adfectus febriles atque sudores nocturni. Adhibitis medicamentis resoluentibus et euacuantibus, symptomata aliquo modo diminuebantur. Cum vero ipsi datae essent pilulae ex drachma vna extracti Taxi cum drachmis duabus lactis sulphuris et extracti arnicae q. s. paratae, quarum initio bis de die grana octo capiebat, postea quouis die granis duobus dosi additis, post sex dies dolores capitis et lumborum valde augebantur. Quo facto, cum illi balnea pedum et vapores tepidi ad genitalia applicarentur, post aliquot dies catamenia eruperunt, tanta cum dolorum vehementia, ut pilularum vsus omitti deberet. Cum iterum signa sordium gastricarum sese manifestarent, medicamenta resoluentia et euacuantia repetita sunt. Praeterlapsis vero quatuor diebus, cum tempus, quo catamenia effluere solebant, immineret, denuo pilulae in vsum vocatae sunt. Adhibitis intra quatuor dies granis sexaginta et quatuor, menstrua adparuerunt, et sub pilularum vsu per tres dies modice fluxerunt. Quo facto femina ab omnibus adfectibus antea memoratis liberata est.

Virgo hysterica vicesimum tertium aetatis annum agens, per quinque jam annos mensibus non quidem penitus suppressis, sed tamen valde irregularibus, laborauit. Octo enim dies ante quamuis periodum adparuerunt vehementissimi capitis et lumborum dolores, spasmi ventrem conuellentes, adpetitus prostratio, somnique perturbatio, donec sanguinis fluxus valde exiguus erumperet. Iam plura remedia ex classe antispasticorum vna cum balneis pedum et scarificatione crurum frustra tentata fuerant, cum illi extractum Taxi cum puluere florum chamomillae romanae in pilulas re-

redactum daretur. Vix illa intra quatuor dies post accessionem symptomatum supra memoratorum huius remedii grana quinquaginta ceperat, cum sanguis per tres dies satis large flueret. Tribus postea periodis catamenia absque vllo incommodo fluxerunt. Cum vero quarta periodus immineret, symptomata supra memorata iterum adparuerunt. Adhibitis vero pilulis ex extracti Taxi drachma vna cum lactis sulphuris drachmis duabus paratis, post aliquot dies menstrua adparuerunt, ex quo tempore virgo omnium molestiarum expers vixit.

Iam vero, cum in catameniorum retentione aut suppressione, vsum medicamenti huius locum habere ex adductis exemplis adpareat; videamus, quibus indicationibus illud adhibendum sit. Cum caussae huius morbi tam multiplices sint, non vbique Taxus adhibenda erit. Superfluum esset, si singulas caussas, quae fluxum menstruum vel retinere vel opprimere possint, huc adferrem. Sufficiat igitur, eas tantummodo nominasse, quae dum adsunt, vsum nostri medicaminis sibi vindicare possunt. Hae imprimis spasmus et torpor vasorum vteri esse videntur. Quod ad primam caussam attinet, haud raro eam adesse conspicuum est: plurimae enim caussae remotae, vti v. gr. refrigerium, terror, ira, excitare solent spasmum vasorum vteri, quo sanguinis per illa vasa circuitus impeditur. Cum vero praecipuum effectum Taxi ex vi eius narcotica deducendum esse supra (§. II.) iam dictum fuerit, haecque virtus per vsum eius in morbis spasticis probata sit; sperare licet, eam praecipue in hoc casu cum emolumento adhiberi posse. In torpore vero vasorum vteri per vim suam stimulantem, ex effectibus generalioribus supra (§. I. lit. c ad h) expositis dignoscendam, conducere videtur: id quod Ill.

Hvfeland *) ex adfinitate Taxi cum Iunipero sabina Linn. ſuſpicatus eſt. Si vero remedium noſtrum ad hunc finem adhibere vis; in iis praecipue, quibus aliqua nobilis pars corporis propter laxitatem ad congeſtiones procliuis eſt, aliqua medicamenta topica, e. gr. balnea pedum, vapores tepidos ad genitalia, ante adhibeas, quam ipſam Taxum praeſcribas.

8. *Rhachitis.*

Infantem tres annos natum, hocque morbo detentum, infuſo foliorum Taxi cum ſaccharo et lacte mixto, trium menſium ſpatio ad perfectam ſanitatem reſtitutum eſſe, cl. Harmand **) retulit. Huic vero infanti, id quod bene notandum eſt, alternis hebdomadibus datum eſt remedium purgans ex puluere jalappae.

9. *Scabies.*

In Suecia decoctum foliorum Taxi externe contra hoc malum adhiberi cl. Finke ***) narrat.

10. *Ulcera ſcorbutica et carioſa.*

Ill. Hvfeland propoſuit ad explorandum, num forte Taxus in eiuſmodi vlceribus eundem egregium effectum praeſtet, quem Iunipero ſabinae tribuere debemus. Probabile hoc videtur ex iis, quae ſupra (Sect. I. §. VII.) attuli.

§. X.

*) l. c. p. 149. not.

**) Hvfeland l. c. pag. 151.

***) *Med. pract. Geograph.* Vol. II. pag. 610.

§. XII.

Quod denique ad vsum baccarum Taxi spectat, breuibus monendum esse videtur, cl. Percy *) hisce baccis vim demulcentem, leniter laxantem et antispasticam tribuere. Syrupum ex baccis paratum, in variis tussis speciebus, obstructione aluina, doloribus a colica et a calculo vesicae productis, atque in catarrho vesicae, optimo cum successu se adhibuisse retulit.

*) Hufeland l. c. pag. 156.

ERRATA

p. 4. l. 15. calori l. calore.
p. 6. l. 20. adeici l. adieci.

THESES.

I.

Variolae inſitae naturalibus ſunt praeferendae.

II.

Purgantia emeticorum vices raro ſubire poſſunt.

III.

Clyſmata ex fumo Nicotianae parata, ad excitandam vitam eorum, qui mortui videntur, non rejicienda ſunt.

IV.

Antiſpasmodica in morbis hydropicis maxime conueniunt.

V.

Foetus in vtero materno lue venerea adfici poteſt.

VI.

Sanguis menſtruus in ſtatu naturali partes nociuas non continet.

VII.

Venena ſaepe ſunt medicamina.